VERMIVM INTESTINALIVM
BREVIS EXPOSITIONIS
CONTINVATIO

AVTORE

PAVLO CHRISTIANO FRIDERICO WERNERO

MEDICINAE BACCALAVREO.

CVM TABVLIS II.

LIPSIAE

APVD SIEGFRIED LEBRECHT CRVSIVM

MDCCLXXXII.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

INTROITVS

Qui ego iam ſcripto quodam in helminthologiae vſum, num ſymbolam conferre poſſem, tentaui, nunc eius continuationem edere non dubito, ſiquidem fabrorum more ex minoribus fruſtris commodum ſaltem ſyſtema aedificari poſſe mihi perſuaſiſſimum ſit. Id enim quod in prioris libelli proemio iam adduxiſſe memini, neglectam nimirum olim helminthologiam iam maiori cum ſtudio elaborari atque iconibus deſcriptionibuſque accuratius exaratis hanc neceſſariam doctrinam eo facilius tradi res ipſa loquitur. Quamuis vero a Celeb. Viris non ſolum inuentorum, quae eorum originem ſtructuramque concernunt, orbi litterario affatim traditum ſit, verum etiam adhuc varia eiuſdem tenoris ſcripta expectanda veniant, noſtram hancce tamen ſuſceptam operam non plane ſuperfluam fore ideo putauimus, quod repetita conamina atque noua quaedam addita exempla rem detectam eo certius enucleaturam atque confirmaturam eſſe ſuſpicabamur. Enim vero quam multa adhuc in vermium natura indaganda reſtant, et quam facile accidit, vt ſaepius in eiuſmodi arduo ſane perſcrutationis negotio quaedam ſenſus praeteruolent? Eo ipſo autem

tempore, cum iam ſub priori huius thematis tractatione prelum ſudaret, et poſt illud in diſſecandis animalium, quibus vix non ſemper occupor, corporibus multae vermium ſpecies mihi obuenere. Curabam quidem eas depingi, opuſculo vero adiungere nec tempus nec reliquae conditiones concedebant. Ad hunc meum autem fluctuantem animum accedebat variorum patronorum praeprimis vero Venerabilis Goetzii amiciſſima eumque firmans adhortatio, qui, quamuis in libello meo, quae notaret, inueniſſet, me tamen ad proſequendum ſtudium amicis et paene dixerim paternis conſiliis inſtigauit. Ceterum ex anatome comparata atque ex aſcaridum taeniarum etc., quae in brutis ſtabulantur tum hoc noſtro ſeculo tum et in poſterum multa emolumenta in noſtram artem redundatura eſſe atque ex probabilioribus concluſionibus atque ex omnibus ſimul ſumtis obſeruationibus atque exemplis veri quid tandem deduci poſſe tam certum eſt, vt ſi aliquid addere auderem, in tanta rei claritate, vel inſcitiae vel vanae oſtentationis memet arguerem ipſum. Trado igitur Tibi Beneuole Lector et haſce obſeruationes, quas vt aequo animo accipere atque penſitare velis ex animo opto. Quod ſi feceris et inpoſterum ea animalcula, quae nos aeque ac cetera animantia infeſtant, perſecutari pergam, et ſi noui quid in iis offenderim Tecum parili fide et candore communicabo.

Gordius.

Gordius.

Ad vermes inteſtinales acceſſorios Gordius [1]) etiam, cui ſecundum Pallaſſium corpus filiforme, aequale, laeuiſſimum, os dilatatum, labio ſubrotundo concauo, cauda vncinulo terminata competit, numerari meretur. Is quidem ex eiuſdem autoris opinione in aquis ſtagnantibus habitat, eorumque incolis piſcibus nimirum atque inſectis moleſtiſſimus hoſpes exiſtit. Animali corpori etiam per alimenta et potulenta implantatur, vt itaque proprie non intus generetur. Occurrunt autem huius vermium generis duae praecipuae ſpecies, videlicet is, quem modo deſcripſimus Gordius atque alter, cuius mentionem iam Arabes ſub Venae Medinenſis nomine iniecerunt. Nos vero de hac Gordii ſpecie nihil dicamus, quandoquidem cum apud Clericum [2]) atque Welſchium, qui vix non omnes antiquiorum, tum apud Pallaſſium, qui l. c. plurimas recentio-

 rum

[1]) Vid. Pallaſſ. diſſ. p. 10.
Mülleri Zoolog. Dan. Havn. 1776. p. 212.
Linn. Syſt. nat. Ed. 12. T. I. P. 2. p. 1075.
Brood. Fortſätting af Prov. Doct. beratt. p. 98.
Martin Ant. Rolands Abhandl. der Schwed. Acad. der Wiſſenſch. 1771 Vol. 33.
D. *Blochs Abhandl. von Erzeug. der Eingeweidwürmer Berlin* 1782. p. 33

[2]) Cleric. L. l. h. cap. XIII.

rum ſcriptorum ſententias collegit, atque per obſeruationes eam in noſtris etiam reperiri regionibus probauit, eius ſpeciei notitiam ſibi quiſque comparare poteſt. Omnes autem qui de Gordio egerunt, autores, inter quos etiam Cel. Pallaſſius [3]) eſt, affirmant, huic venae medinenſi ſiue Gordio affines vermes ſub variorum animalium cute et inſectis compluribus v. c. erucis inueniri, cuius rei demonſtrandae ergo duas nuper mihi demum oblatas ſpecies, alteram ex marte alteram ex erucis deſumtam iam explicite conſiderandas arripui, quo facilius ipſa doctrina de horum paraſiticorum animalium natura atque creſcendi modo tandem eruatur.

Erucarum Gordius [4]) filiformis, rotundus, plus minus albidus vermis eſt, qui tamen nonnunquam etiam rubellus apparet, longitudine ſua raro ſeptem, plerumque

[3]) Palaſſ. diſſ. p. 12.

[4]) *Aus der gemeinen Bärenraupe*, Phal. Caia Linn. Spec. 38. *einen dunkelrothen Fadenwurm 5 Zoll lang.*
Aus der Schildraupe von Papil. Quercus Linn. 222. *einen weiſsen Fadenwurm* $4\frac{1}{2}$ *Zoll lang.*
Aus der gemeinen Neſſelraupe P. Vrticae L. Spec. 167. *einen gelblich grauen Fadenwurm 6 Zoll lang.*
Aus der Rüſterraupe P. Polychtoros L. Sp. 166. *einen weiſsen Fadenwurm 6 Zoll lang.*
Aus der grünen Schildraupe von Pap. Betulae L. Sp. 220. *einen weiſsen Fadenwurm 5 Zoll lang.*
Aus der groſsen Quittenraupe Phal. Quercus L. Sp. 25. *habe ich aus einer Raupe 3 weiſse Fadenwürmer von 7 bis* $7\frac{3}{4}$ *Zoll lang bekommen.*

que quinque vel ſex aliquando etiam quatuor pollices complet. Gláberrima quae ei ſuperficies eſt tantam cum ea glaberitie duritiem coniunctam habet, quae leuiori comprimenti vi non facile cedat. Vtroque extremo attenuatur, illud vero quod capitis nomine appellandum videtur, aliquantulum obtuſius apparet et tribus quaſi oblongis labiis munitum conſpicitur. Medium haec labia intercedens ſpatium aliqua obtuſa prominentia replet, ex qua tenuis alba exorſa linea ad caudam vſque proficiſcitur. Interior communis membranae circulis notata ſuperficies totum animalis corpus emetitur, ipſorum annulorum interſtitia vero ſubſtantia cellulari, cui corpuſcula rotunda inſperſa ſint replentur. Sub tenuiſſima et in vncum quaſi deſinente cauda vero foramen rotundum, canalis nutritii exitus exſculptum reperitur. Motum ſat viuidum exercet, ita vt extrema conuoluat, verſuſque medium corpus attrahat, quo facto partes conuolutas celerrime euoluens a priori loco in longe remotiorem ſemet ipſum proiicit. Eſt autem noſtrum animalculum inſectis admodum nociuum, vnde etiam abſque dubio venit, quod papilionum aucupes illud proprium ſuum hoſtem appellitarint. Tam multas enim erucas corrumpit, vt perſaepe integrorum annorum fructu, papilionibus eos priuet. Videtur autem non omnibus ſed quibuſdam tantum erucarum ſpeciebus proprius eſſe, ita tamen vt in plurimis atque pleriſque inueniatur. Mirum autem omnino eſt, quomodo in tam arcto ſpatio, quale erucarum eſt, tam longus vermis contineri et viuus degere poſſit, cum nos omni dato ſtudio eum

in tam paruam molem redigere non valuerimus. Exerit autem in viuo adhuc erucae embryone nullam sui praesentiam verum potius eo ipso demum tempore, quo metamorphosis incipit, plerumque vnus, raro duo vel tres prodire solent. Animaduerterunt insimul etiam Insectologi illas erucas, quae ab eiusmodi verme inhabitantur, segnius et difficilius quidem sese mouere, in devorandis vero foliis esse voracissimos, vnde sagaciores ex hocce vltimo signo eorum verminosum statum infallibili ore vaticinantur. Conueniunt igitur ratione voracitatis erucae cum hominibus atque aliis verminosis animalibus, vtpote quae omnia eiusdem generis sanis gulosiora deprehendi solent. Estne vero hicce Gordius papilionibus vel erucis connatus? Videtur hoc exinde comprobari, quod iis plerumque tantum vnus et in quibusdam speciebus solummodo inest, nec eo ipso loco, quo erucae colliguntur, hucusque similis vermis inuentus fuit. Contrahuntne porro erucae arborum incolae potius eo demum tempore forte huncce ingratum hospitem, a quo deinceps perfodiuntur, postquam a ventis in terram deiectae sunt? quod quidem praecipue contingere deberet, si terrae vel paludum incola esset ille vermis. Deuorantne denique erucae illius ouula simul cum foliis? Quae harum opinio vera sit, ego definire non ausim, cum adhuc nondum affatim obseruationum colligere licuerit; meretur tamen haec res vtique eruditorum attentionem. Siquidem de eius inhabitatione atque natius loco institutae disquisitiones superfluue non futurae sint, verum potius humano generi proficuae, cum iidem non infre-

quenter

quenter in hominum inteſtina forte per alimenta aut potulenta deueniant, ex quibus acerbi admodum adſcititii morbi enaſcuntur. Eiuſmodi hiſtoriam ex Celeb. Practici ore percepi, qui aliquam ex omni parte Gordio analogam ſpeciem in aegrota olim ſibi aliquoties obueniſſe aſſerebat. Ipſi vermes autem tam celerem et velocem motum exercuerant, qui eius admirationem maxime mouiſſet, duriſſimas enim faeces quaſi ſine vllo impedimento permeauerant.

Gordius Martis.

Inter alia animalia, quorum diſſectione vix non ſemper vacare ſoleo, martem accepi, quem ſtatim ac acceperam, omni dato ſtudio diſquiſiui. Praeter reliqua vero in hoc animali ſingularia organa conuertebant pulmones attentionem meam quam maxime, quorum dexter duas, ſiniſter tres nucem auellanam magnas veſiculas ſub eo loco, in quo bronchia diuaricationes efficiunt, continebat; perlucebant earum tenerrimas membranas vario modo contorta albidiora filamenta. Lamina filamenta haec cingente cauta manu aperta atque reclinata, aquoſi fluidi pauxillum dimanabat, in qua modo deſcripta teretia filamenta antea fluctitarant. Erant autem hi Gordii, quos nunc eſſe intelligebam, rotundi, neque adeo duri, ac antecedentes. Ipſi albidi granuliſque infarcti Gordii vero nulla arte ne leui quidem maceratione extricari poterant, quare nec caput nec cauda apparebat. Folliculi hoſce Gordios continentes bronchiorum diuiſioni potiſſimum inſidebant, atque orificio quodam

in ea hiare videbantur. Simul minores eiusmodi cystides tam versus acutam quam latam pulmonum partem exteriori loco deprehendebantur: Microscopio vero subiectae horum vermium particulae tum integrae tum etiam sub compressorii instrumenti tortura granulosam eique antecedentis generis analogam substantiam exerebant.

Lumbrici muris domesticae minoris.

In muris domesticae minoris femellae dissectione praeter mesenterii lacte turgida vasa, quorum diameter ratione magnitudinis huius animalis amplissima erat, praeterque albescentes pulmones, qui compressi lacti similem spumescentem humorem in asperam arteriam fundebant, cum ventriculum aperirem, tres lumbricos duos et dimidium pollicem longos deprehendi. Vnus eorum rotundus et crassior, duo reliqui vero teneriores et in extremis magis plani erant. Vlteriori disquisitione instituta hos planos, mares, illum feminam esse apparuit. Vtroque sexui trilabiatum caput, corpus vero annulis ornatum est. Mares planiores sunt feminis atque in postica parte siue cauda praecipue latiores, vt haec extremitas pennata dici mereatur. Lineae longitudinales, quas ex humanis in priori schediasmate descripsimus in exteriori superficie nullae erant, interius cauum autem a capite incipiente et obscuriori colore tincto canale crassiori repletum deprehendi, circa quem variae diametri tenuia tamen spermatica vasa decurrebant.

Alter

Alter vermis siue femina, quoad corpus craſſior, pinguior, in exteriori ſuperficie duabus lineis dorſali et abdominali inſignis, in abdominali tria orificia oſtendebat, quale vnum in humanis lumbricis feminis deprehendi superiori ſcripto diximus. Interior fere cum humanis lumbricis conueniens ſtructura in eo tamen differebat, quod organa genitalia tribus diſtinctis locis per inferioris dictae lineae foramina hiarent. In quibus locis etiam minimi vaſorum ſpermaticorum rami expanſi obueniebant. Canalis alimentarius ampliori principio a capite procedens lutea materia repletus ad caudam vſque pergit, per cuius orificium aperitur.

Lumbrici Canis.

Lumbricorum autem genus etiam amplius patere ac hucuſque creditum fuit, in Cynotomia aliqua obſeruavimus. Deprehendimus enim in diſſecti canis coeco inteſtino, quod, vti notum eſt, a humano multis modis diſcrepat, vermium ſane magnam farraginem. Praeter aliquot taeniarum fruſta enim et aſcarides inuenimus etiam vel viginti duos pollices longos vix vnam lineam latos lumbricos. Hi lumbrici quidem fugitiuo oculo quod dicunt conſiderati, cum reliquis in humano corpore deprehendendis ſummam alere videbantur fabricae ſimilitudinem. Aſt vero admota lente multa in conſpectum prodibant, quibus priorem ſententiam permutare cogebamur. Trilobum enim quod illis ſolemne eſſe conſueuit os in his non tam aequabili modo exaratum vti in humanis quidem eſt, verum eius ſulcorum duo profundius

fundius excisi tertium haemisphērium seu si malueris labium promissius ostendebant. Caput ceteroquin rotundum non erat, verum magis applanatum, quod ad duo opposita latera pinnas quasi aliquas ostenderet, iis quibus catapultarum tela muniri solet, similes. Externus limbus pinnarum crassior et cartilaginea quasi crepedine instructus duas lineas post caput ad corpus, rursus accedens totum pinnarum cursum emetiebatur. Adhibita vero omnia ductuum deprehendendorum ergo instituta studia vana erant, atque incassum adhibita, nisi quod a pinnarum fine lineae laterales maximae inciperent, per omne vermis corpus decurrentes, superiorem atque inferiorem corporis partem autem vix conspicuae lineae emetiebantur. Incidimus eapropter in eam opinionem, vt pinnas has facilioris progressus atque motus ergō additas a summo Creatore existimaremus. In reliquo corporis habitu neque longitudinales lineae vti iam innui neque annulares fibrae siue circuli deerant, quorum priores dissecto eiusmodi animale viuo suam virtutem potissimum exerebant, quippe quibus etiam exenterato alueo expansa cutis contraheretur. Poterant etiam sub idem contractionis tempus vel nudis et ad obseruandum parum idoneis oculis turgescentes harum linearum musculi sub forma longiorum nodulorum videri, quid quod fere manibus palpari. Quod vero hicce lumbricus dissectus disruptusue ad omnes directiones, vitae adhuc indicia exerrerit, quodque motus eius ad alterum, immo tertium vsque diem durauerit, id in hoc animalium genere prorsus singulare non est, cuius vitalitas iam diu

naturae

naturae ſcrutatorum commouit animaduerſionem. Generationis organa autem quod attinet, ea humanorum lumbricorum organis in vtroque ſexu ſimillima apparebant, ſi hanc aberrationem, quod videlicet marium ſimplex feminarum duplex ſpermaticus canalis circa alimentarium canalem, in canina ſpecie tortuoſo modo progrediens, cincinnos refert, exceperis, qui ipſi cincinni per communia integumenta etiam tranſparebant. Cauda acuminatum apicem et ſub eo inciſuram inteſtini exitum oſtendens, ex iconiſmo iam ſatis intelligitur, ita vt ex hac ipſa deſcriptione eluceſcat, hanc ſpeciem non multum a humano lumbrico diſcrepare.

Taenia Hydatigena [5]).

In duabus aliis murium domeſticarum minorum femellis grauidis, quas diſſecui, vaſa galactophora turgidiſſima ac ratione huius parui animalis admodum ampla erant. Ex pulmonibus vti in antecedenti obſeruatione cum comprimerentur, lacti ſimilis ſpumoſus humor, forſitan crudus in ſanguine adhuc per vaſa fluens chylus per bronchia in aſperam arteriam tranſibat. Sed haec in tranſitu de medio ventre dicta ſunto, infimus enim venter me magis attentum reddebat. Enim in hepatis ſecundo lobo, vbi ab altera inciſura diuiditur, vt faba magna albidaque veſicula ſtatim aperto infimo ventre eminebat, quae tenui contextu celluloſo hepatis lobo accreta

[5]) *Bloch* l. c. p. 23. vermis veſicularis taenias formis, *der bandartige Blaſenwurm.*

accreta cum inferiori et media eius parte per pedunculum cum vasis hepaticis connectebatur. Dissecabam eum suspensa manu, quo facto taeniam articulatam viuam et conuolutam facillime extraxi. In vacua cystide remanebat substantiae caseosae magna copia, quae taeniam circumdederat, et vel eius excrementum vel nutritia materies videbatur. Neque tamen alba haecce granula microscopio considerata organici quid exhibebant. Exemta taenia initio caput retrahebat, vt eius loco fouea quasi depressa cerneretur; postquam vero per horae spatium in aqua detenta radiisque solis exposita fuisset, promittebat illud iterum, quinque papillis notatum. Media harum maximaque siue proboscis in antica parte obtuso circulo vel annulo circumscripta tanquam per collum cum reliquo capite cohaerebat. Pone et post hancce proboscidem quatuor reliquae papillae, in superiori aeque ac inferiori superficie duae eminebant, tam paruae, quae simul sumtae magnitudine vix mediam aequarent. Integra taenia sibi relicta duos et dimidium, mediante manu diducta vero tres pollices longa erat. Succulenta apparebat ita, vt vtraque superficies non plana verum in media parte potius conuexa appareret. Qui papillis proximi erant articuli, quod latitudinem attinet, angustiores, in medio corpore deprehendendi latiores, versus caudam denique iterum angustati conspiciebantur, omnium longitudo vero nullam differentiam ostendebat. Per omnium articulorum medium, canalis amplus a capite ad caudam vsque, in singulo articuli medio quasi diffusus decurrebat. Vltimi demum articuli caudam efficientes

ficientes in dilatatam veſiculam terminabantur, foramine pertuſam quidem atque adeo amplam, vt integra taenia facile in eam recondi poſſet. Eo loco, quo vltimus articulus in veſicam extendebatur, ſubſtantia celluloſa vel villoſa inferius articuli orificium vndiquaque cingebat. Inter capitis ornamenta autem maxima, media nimirum obtuſa et quaſi detruncata papilla ab anteriori limbo tuberculis vel veſiculis ſugentibus ſimplici ſerie poſitis condecorata erat. Hae veſiculae ſugentes in vaginis reconditae, nec libere fluctuantes in tubos ad medium centrum vſque procedentes continuabant; concretionem autem cum corpore tam firmam collumque tam breue habebant, ita vt accretae eſſe viderentur. Vaginularum limbos nullos vidi, quorum locum fortaſſis illi ipſi tubuli, in quos veſiculae vel noduli exterius hiantes continuant, ſuppelere debent. Numerus tuberculorum ad triginta accedebat.

Aliam diſſecui murem, in cuius quarto hepatis lobo non tam longe ab margine inſidentem folliculum deprehendi, qui tam in ſuperiori quam inferiori lobi ſuperficie eminebat. Suſpenſa manu eo aperto veſiculam rugoſam et contractam inueni, quae exemta atque aquae immiſſa hiatum in media veſicula oſtenderet. Dilatata hacce apertura apparebat in ſphaerulae centro perfectum taeniae caput, quod duobus articulis cum cyſtidis pariete cohaerebat. Iucundum hocce ſpectaculum, poſtquam lentium ope penitius diſquiſiueram, primum exortum atque principium huius generis taeniam mihi demonſtrare videbatur. Ipſa naſcens taenia vero in ea

pauca

pauca aqualae quantitate, quae in ipſo folliculo aderat, fluctuabat.

Similis ſat magnus taeniam hydatigenam includens folliculus inſidebat alius muris femellae tertio hepatis lobo. Exterior eius membrana vaſis rubris, ex quibus forte taenia ſuccum nutritium hauſit, eleganter picta apparebat, qua aperta quartam et quod excurrit vlnae partem longa et conuoluta taenia ſuae vitae vigorem valida euolutione teſtabatur. Huius taeniae in apicem trinodum deſinens cauda, veſicae, quae huius ſpeciei proprium characterem conſtituit, defectum ab initio indigitare videbatur. Inerat ea tamen in profundiori folliculi cauo ſeparata, quae ſub ipſo animalculi exitu haud dubie abrupta fuerat. Etenim ex media veſicula vltimo articulo inhaerenti apici reſpondens et fortaſſe cauum filamentum eminebat. Ipſa autem veſicula clauſa, eius lateri inaequale albidum corpus adhaerere viſum eſt. In aquam immiſſa taenia primis temporis momentis rigebat, poſtea vero caput ex conglobato corpore protrudens hinc inde ſeſe mouebat, haud ſecus ac ſi ſugendi materiam quaereret. Enim caput primo attollens atque erigens, deinde ſerpentino motu reliquos articulos attrahens vaſculo innatabat, atque hoc per totum corpus ad vltimos caudae articulos vſque continuato motu per ſex horas, per quas eius vita durabat, ſeſe viuide ſatis promovebat. Sub finem illius ſpatii vita cum motu ſenſim extinguebatur; inturgeſcebant etiam eo ipſo tempore articulorum vltimi ita, vt eorum plana figura in rotundum aqua plenum tubum mutaretur. Haec aqua vero

ob

ob defectum melioris nutrimenti a taenia fuerat reforpta vel in eius fpongiofam fabricam ipfa fefe infinuarat, quod in priori domicilio vbi craffioribus humoribus tanquam fero et lympha innatarat, nullo modo poterat contigiffe.

Videturne haecce taenia, quae eremitarum more in propria aliqua cellula degit, omnes taenias hermaphroditi generis effe nouo argumento demonftrare? mihi vtique rem perfuafit, fiquidem ne vllum exemplum legiffe memini, quod plures huius fpeciei taeniae in vno folliculo deprehenfae fuerint.

Taenia canina gracilibus, oblongis articulis, tuberculis marginalibus oppofitis.

De taenia canina, quae in priori meo libello [6]) atque in Cel. Blochii libro [7]) defcripta extat, notanda adhuc quaedam veniunt. In fele grauida, doloribus atque conuulfiuis motibus faepe correpta, ita vt ad parietes fe apprimens furiofa quafi difcurreret, atque deinceps abdomen prae nimiis doloribus coarctando mifere fe torqueret at in fine paroxyfmi curfitando circulum quafi defcriberet, vfque dum his motibus per dimidiam interdum horam factis terrae profterneretur, duodecim eiusmodi taenias poft mortem inueni. Hab.tant in eius ileo atque cum canina gracili fummam alebant fimilitudinem. Quandoquidem eam nec longitudine nec reliquo

[6]) p. 68.
[7]) N. 15. 19.

liquo habitu ſuperant, quippe quae quartam vlnae partem et quod excurrit emetiuntur. Caput [8]) quinque papillis inſignitum, mediaque ex his cum laciniis [9]) ſiue vaginulis ſimplici ordine poſitis vt acutiſſima proboſcis apparet. Reliquae quatuor longe prominentiores tumentioreſque papillae, ſtriis a margine externo ad medium centrum deſcendentibus eadem ratione exaratae erant, vti in priori libello expoſuimus. Quod ex hiſce oritur lineam fere longum collum articulis diſtinctum non eſt, nihilo ſecius tamen per illud tum ex media tum ex lateralibus papillis tubi ſiue canales ad reliquum corpus properare viſi ſunt. Ex lateralibus papillis exorti ductus in articulorum laterales ductus finiuntur. Medius vero eo loco, quo primi articuli incipiunt, euaneſcit. Primi articuli atque medii trapezoidei vltimi vero quadratis oblongis ſimiles ſunt. Interior ſtructura ab illis articulis ex cane depromptis et l. c. deſcriptis nullo modo differt. Anne igitur haecce ſtructurae diuerſitas, quae tam ratione capiti proximorum articulorum, quam capitis et colli non articulati diuerſitate conſpicua eſt, ſpeciei felinae proprius atque diſtinctiuus character ſit? id quod mihi plurimum probabilitatis habere videtur, ego tamen vberiori eiuſ-

[8]) Caput huius taeniae in ſpiritu vini conſeruatae tabulae vitreae impoſitum tricuſpidatum apparet.

[9]) Caput taeniae vitreae laminae recenter impoſitum et exſiccatum lacinias commonſtrat ab exteriori ſiue libero fine nodoſas.

eiuſmodi vermium copia deſtitutus, quid in hac re veri ſit, nunc definire non auſim.

Aſcarides ventriculi.

Inter non indigenos humani corporis vermes eas aſcarides, quas Andry. Redi, van Phelſum [10]) aliique ſaepiſſime ex ore per vomitum reiectas pedibuſque inſtructas fuiſſe narrant, priori libello praeterire vtique non debuiſſem. Quoniam autem tunc temporis iis optimis auctoribus humani aliquid accidiſſe exiſtimabam, eas in numerum humanorum vermium non collocandas eſſe exiſtimaui, praeſertim cum earum nulla mihi ſeſe obtulerit copia. Poſtquam vero a Celeb. Practico ſibi plus ſemel eiuſmodi pedibus inſtructos atque ἀνῶ eiectos vermes obueniſſe audiueram, ſententiam mutaui, opportunitatem eas diſquirendi auide deſiderans. Tandem menſe Iunio quinquaginta eiuſmodi vermes accepi, qui a phtiſico, diaetae regulas ex omni parte ſequente, vomitu verſus veſperam numero quadringentenario ſeceſſerant. Idem aegrotus ſe ante dimidium annum ſimilem horum vermium copiam euomiſſe retulit, quod effecit, vt hanc ſpeciem homini propriam et connatam eſſe, vltro neutiquam dubitarem; in qua opinione eo magis firmabar, quoniam neque in cibo neque potu externam morbi cauſam reperire poteram. Symptomata praecipua, ſub quibus excernebantur haec fere erant. Verſus veſperam vel etiam poſt prandium ab eorum motibus plurimas mole-

10) Tab. III. fig. I. II. III. IV. atque Part. I. p. 41.

moleſtias et inſuperabilem nauſeam percepit, poſt cuius cruciatus eos viuos cum magna viſcidi copia ore reddidit. Eiectae materiae vero nihil adſumti cibi inerat. Ipſi vermes aquae immiſſi ad alterum vſque diem viuebant. Laetus de hacce noua praeda eos diligenter diſquiſiui, quos albidos, pollicem longos, a capite craſſiores verſus caudam tenuiores deprehendi. Rotundum eorum corpus nouem inciſionibus inſigne ab inferiori planiori parte ſex pedibus in ſingulo latere inſtructum apparebat; quamuis autem ſatis vegeti eſſent vermes, frigidi tamen aeris prorſus impatientes erant. Etenim in aquam frigidam iniecti tanquam mortui rigebant, prunis vero cum vaſe impoſiti reuiuiſcere videbantur. Caput triangulare, craſſumque erat, ita vt ſuperior latior baſis arcuata, inferior acutior et quinque tuberibus ceu labiis exſculpta conſpiceretur. A duobus nigris punctis in antica capitis parte obſeruandis duo per dorſum ad caudam decurrentes et pulſantes canales deſcendebant, quorum ad latera demiſſi ramuli haud dubie vermem nutriuerant. Inter hoſce duos albos canalis decurrebat alius profundius coloratus, haud dubie alimentarius. Haec de ſtructura et exterioribus ſignis characteriſticis dixiſſe ſufficiant; interiorem ex cauſis mox exponendis ſilentio praeteream. Poſtquam vero hos ex diſquiſitione reliquos vermes tam ſpiritu vini quam aqua per aliquot hebdomadas detinueram, per totum corporis ambitum nigras maculas contrahebant, ob quod phaenomenon dubium in me exoriebatur, anne forſitan inſectorum laruae ſint, quorum ouula aeger ex eſu caſei vel carnis ſibi contraxerit, ſed

eiuſ-

eiusmodi nihil in antea obseruata diaeta, quae, vt superius iam innui, exactissima erat, comperire poteram. Dissecabam eapropter aliquot maceratos vermes, atque exteriorem duram membranam ab internis partibus non difficili opera separari et detrahi posse inueniebam. Ex quo mihi longe fiebat probabilius, eas magis muscarum embryones esse, quae etiam externum tegumentum laxum habere solent; idem et nouem illae intersectiones, quae numero cum iis ipsis intersectionibus muscarum conueniunt, affirmare videbantur. Pedes vero pro involucris pedum muscarum assumebam. In hacce vero opinione paullo post humana ossa, quae aqua macerabantur, disquirens, confirmabar, cum vermes meis ascaridibus ex asse similes inuenirem. Quamuis vero ex hac obseruatione omnis noui inuenti atque gloriolae spes extemplo collaberetur, nihilo secius tamen laetabar, quod eorum veram familiam et ipsos proauos muscas nimirum detexeram. Sunt igitur eae ascarides, quas Andry, Redi, van Phelsum l. c. depinxerunt et ex quorum Cel. Autorum iconibus de singulari hac specie ab initio conuictus eram, nil nisi muscarum laruae. Per quam vero viam eae cum nostro aegroto communicatae fuerint, ego vtique discernere non valeo. Interea tamen hoc mihi maxime probabile est, eum nostrorum vermium ouula ex esu elixae prius autem per aliquot dies aeri liberiori expositae carnis sibi contraxisse. Muscae enim eo tempore, quo excernebantur, iam nobis satis molestae erant, iamque ouula disseminabant. Quo autem ea ouula vel ex esu pernae ingurgitauerit, ob strictam aegri

diaetam non improbabile videtur. Apposui huncce casum ea de causa, ne alii eodem modo, quo ego hallucinentur, quod absque dubio Heberdenio [11]) accidit, cuius casus nostrae obseruationi simillimus est. Qualis medicina in debellandis hisce vermibus maxime respondeat, eam tractationem practicae parti reseruo.

[11]) *Arzneykundige Abhandlungen, aus dem Engl. übersezt von* D. *Krause, Leipzig bey Fritsch* 1768. p. 43.

Tabu-

Tabularum Explicatio.

Tab. VIII.

Fig. I. Lumbrici maris ex mure naturalem ſpeciem ſiſtit a) os b) cauda eſt.

Fig. II. Eundem lumbricum exhibet a) os b) cauda c b) latiorem ſiue pennatam partem.

Fig. III. a b c) tria oris labia atque annulos d) microſcopio auctos repraeſentat.

Fig. IV. a) cauda eodem inſtrumento conſiderata

Fig. V. Lumbricum feminam diſſectam, in qua ſub a) os b) cauda c) canalis alimentarius e e) canales ſpermatici ſub d d d) eorum tria adhaeſionis puncta in conſpectum veniunt.

Fig. VI. a) vnius trium canalium ſpermaticorum finem cum adfluentibus vaſis oſtendit.

Fig. VII. a) horum orificiorum vnum in parte lineae abdominalis conſideratum eſt.

Fig. VIII. Aſcaris ventriculi a latere obſeruata vbi ſub a) caput, in quo nigra puncta conſpiciuntur b) cauda c c c) interſectiones e e e) pedes d) os apparet.

Fig. IX. Caput ab antica parte microſcopio auctum a a) latior eius pars duobus illis nigris punctis notata eſt, ſub b) vero oris labia in conſpectum prodeunt.

Fig. X. Anterior capitis pars a latere apparet. a) ſummum caput b) vnum ex nigris punctis c) oris labia d) vero primum pedem denotat.

Fig. XI. Caudae inferiorem ſuperficiem repraeſentat, cuius mediam aliquam lineam a) orificium b)

eius duos extremos fines autem litt. c c) significant.

Tab. VIII.

Fig XII. Litterae eundem significatum habent.

Fig. XIII. Ascaridem a latere conspiciendam dat, ita vt a) capitis nigra puncta b) caudam c) lineam albam descendentem cum expansis ramis siue vasis nutritiis d) vero nigriorem per dorsum decurrentem forte alimentarium canalem ostendant.

Fig. XIV. a) pedis planta per microscopium aucta.

Fig. XV. Eadem ascaris aperta atque per lentem minorem aucta a) superior capitis pars b) oris labia c) puncta nigra ab anteriori facie, futuros nimirum muscae oculos designantia exhibet d) cauda est sub e e e e) vas laterale cum surculis, qui fortassis futuris in muscis alas efficiunt g) tubum alimentarium h h h etc.) pedes commonstrant.

Fig. XVI. Gordius erucae naturali magnitudine visus a) os b) cauda est.

Fig. XVII. Eiusdem Gordii caput lente auctum a) caput c) cuspis ex bilabiato extremo eminens bb) septa, vel constrictos annulos commonstrant.

Fig. XVIII. Ex minori lente depictum Gordii caput habet. Significat vero A a) mediam et tenuiorem superiorem capitis extremitatem siue aculeum b b) duo eius lateralia labia c) granulosam corporis substantiam.

Tab.

Tab. VIII.

Fig. XVIII. B. Extremam caudam eadem ratione visam ostendit, a) cuspis emissa ex medio fine b b) crassior et tumidior extremitas d) granulosa substantia c c) linea ab inferiori corporis parte a capite incipiens ad caudam descendens.

Fig. XIX. a a b b) maiora atque minora corpuscula in Gordio deprehendenda sub microscopio visa et aucta denotant.

Fig. XX. Gordii fasciculos ex martis pulmone desumtos naturali habitu exhibet a) truncum bronchiorum b b) eorum ramos c c c) vero Gordios adhaerentes commonstrant.

Fig. XXI. a a) minima b b) vero maxima Gordii ex marte filamenta naturali magnitudine repraesentant.

Tab. IX.

Fig. XXII. Muris domesticae hepar est, cuius maiores lobos a) et b) minores c) d e) distinguunt, f) adhaerentem et insidentem hepatis substantiae folliculum g) inflictam plagam significat.

Fig. XXIII. Taenia hydatigena naturali magnitudine exhibetur, in cuius capite a) a latere considerato tres tantum papillae apparent. Post caput sub b b) latissimi simulque ab exteriori margine hinc inde corrugati et alterne dilatati articuli conspicui sunt, corpori adhaerens vesica c) caudam quasi efficiens apertura d) pertusa videbatur. Quae per medios articulos punctis notata latior linea descendit, ea in recenti statu albida apparuit.

Tab. IX.

Fig. XXIV. Idem animal depictum ſiſtit a) mediam papillam ſiue proboſcidem b b) laterales papillas c) latiſſimos articulos d) anguſtiores e) veſicam f) mediam albidam lineam g g) vnius articuli longitudinem ſignificant.

Fig. XXV. Caput ab antica et quodammodo laterali parte conſideratum oſtendit ita tamen vt quinque papillae conſpicuae ſiant, quarum mediam a) laterales litterae b b b b) denotant c c) aliquot articuli ſunt, in quibus apparet, marginem lateralem articulorum huius taeniae non vti in reliquis acutum verum obtuſiorem rotundioremque eſſe.

Fig. XXVI. Caput ab antica parte minima lente cum proboſcide conſideratum a) cuius media paullulum prominens ſubſtantia villoſa apparet c) exterior noduloſus limbus ſiue veſicularum ſugentium orificia vna cum accretis et centrum verſus continuantibus vaginis ſub d d) conſpiciuntur, b b) laterales papillae ſunt.

Fig. XXVII. Aliud caput ab antica parte ſub maiori lente colluſtratum eſt c) proboſcidis media filamentoſa elatior ſubſtantia d) veſiculae cum ſuis vaginis verſus centrum conuergentibus b b) laterales papillae ſunt.

Fig. XXVIII. Supra deſcriptam veſicam denotat a) veſica ipſa b b b b) membranae diſſectae laciniae, in quarum cauo c) taeniae caput cum duobus articulis apparet.

Tab.

Tab. IX.

Fig. XXIX. Taeniae hydatigenae naturalis habitus depictus eſt, qualis ſub exemtionis tempore deprehenditur. a) Locus ſiue fouea, in quam caput abſconditum eſt, quod nimirum in ſuperioribus diductis articulis b b) delitescit c) prolongatum caput d) caudam ſiue cuſpidem deſignat, qua haud dubie cum hydatide cohaeſit.

Fig. XXX. Caudae microſcopio conſideratae cuſpidem in tres lacinias a) mediam b b) laterales diuiſam exhibet.

Fig. XXXI. Eiuſdem taeniae abrupta veſica a) filamentum quod cuſpidem illam forte in ſe recepit et recondidit b) corpus albidum ad latus veſicae accretum.

Fig. XXXII. Aliquot eiuſdem vermis paullulum aucti articuli ſub a) puncta quae medios articulos occupant, delineantur, b b) laterales ductus c c) inferiorem latiorem non acuminatam ſed rotundam magis extremitatem articulorum habent.

Fig. XXXIII. Articuli qui in recenti ſtatu criſpati eſſe videntur.

Fig. XXXIV. Taenia canina gracilis a) caput cum collo non articulato. Articuli a litt. b) vſque c) magis trapezoidei a litt. c) vſque d) oblongi apparent.

Fig. XXXV. Huius taeniae, quae per aliquod tempus in ſpiritu vini conſeruata fuerat, vitreae laminae impoſitum et tricuſpidatum caput oſtendit.

Tab.

Tab. IX.

Fig. XXXVI. Idem recens caput microſcopio auctum ſiſtit a) proboſcis cum vaginulis b b) laterales papillae ſemper maiores et craſſiores quam media, a papillis b) vſque c) collum inarticulatum, a litter. c) vſque d) articuli ſunt, qui vix ſtriam conſtituunt.

Fig. XXXVII. Caput minima lente conſideratum a) proboſcis b b) ſimplex vaginularum ordo, quibus in exteriori libero fine corpuſcula rotunda adhaerent, c c) laterales papillae, quarum exterior ſtriatus margo mediam aliquam depreſſionem cingit. A litt. c) ad d) vſque collum inarticulatum deſcendit, in quo ſub litt. d) ex media papilla vſque ad primum articulum pergens canalis deprehenditur per e e) canales laterales ex papillis lateralibus incipientes et per omnes articulos tranſeuntes diſtinguuntur.

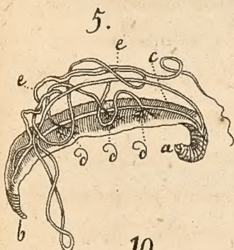
Fig. XXXVIII. Lumbricus ex cane naturali magnitudine conſideratus eſt. a) caput bilabiatum et pinnatum b) cauda.

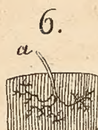
Fig. XXXIX. Caput microſcopio auctum a) duo oris labia b b) capitis duas pinnas ſiſtunt.

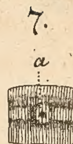
Fig. XL. Caudae ſpeciem exhibet.

Tab. VIII.

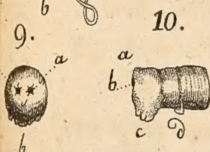

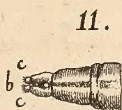

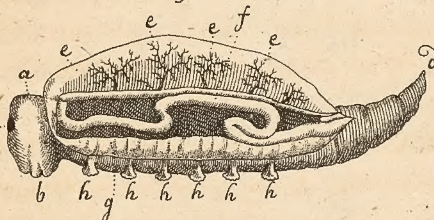

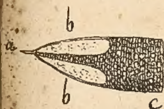

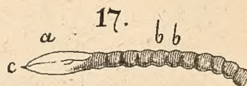

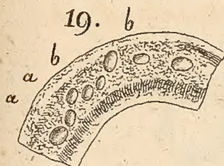

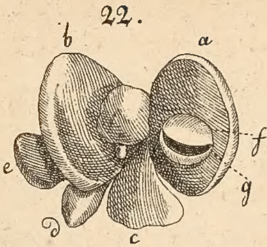

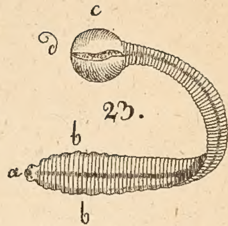

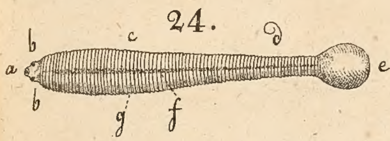
Capieux. sc. 1782.

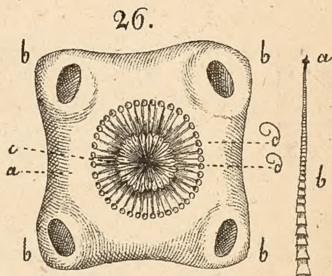
Feller del.

Tab. IX.

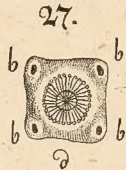

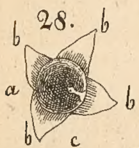

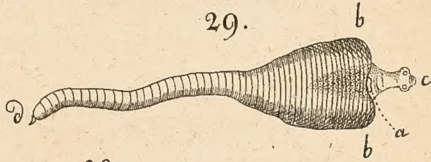

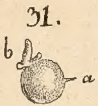

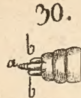

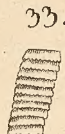

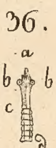

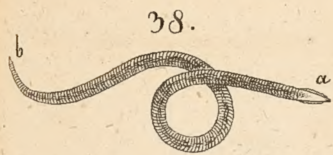

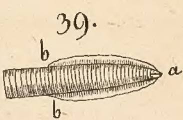

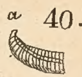

Feller. del.

Capieux. fc. 1782.